

23 ЛЮТОГО – ДЕНЬ ЗАХИСНИКА ВІТЧИЗНИ!

23 лютого в Україні святкують День Захисника Вітчизни. Ми вшановуємо тих, хто відстояв рідну землю у воєнні роки, захистив від рабства і ганьби та у мирні роки охороняє її волю, честь і незалежність.

Ми вирости з цим святом, дорослішали й мужніли, беручи за приклад історію свого народу та його найкращих представників. Попри зміну часів і політичних систем, нині 23 лютого, які і раніше, асоціюється насамперед

з мужністю та стійкістю людського характеру, силою духу та відданістю Батьківщині. Це свято чоловіків, які захищають спокій своїх домівок. Чоловіків, здатних завжди підставити своє плече у щоденному житті. Від усього серця бажаємо вам здоров'я і довголіття, бадьорості духу та оптимізму, щастя і родинного затишку кожному з вас!

Редакція газети

ВІДЗНАЧАЄМО ДЕНЬ ЗАКОХАНИХ

Цього року в День Закоханих студрада університету провела цікавий флеш-моб, зібравши на перерві всіх охочих подарувати свято своїм половинкам, вишикувавшись у формі серця, подарували святковий настрій як студентам, так і викладачам вишу.

Цікавим також був дозвілєвий захід проекту «StudWave», який провів відеоакцію «Кохання з тобою», в якій взяли участь закохані пари та студенти НДУ, які люблять життя в усіх його проявах. Це відео з побажанням «Кохайте і будьте коханими» демонструвалося протягом дня в корпусах університету, як яскравий і гарний зразок студентського життя, яке неможливо уявити без кохання.

ЗИМОВА СЕСІЯ: мовою цифр

Під час сесії студент стає надлюдиною: перестає їсти, пити і як суперкомп'ютер здатний в себе завантажувати нереальну кількість інформації. До того ж саме під час сесії студент може нічого не знати, але в процесі екзамену щось згадати. Це, звісно жарти, у кожному з яких є доля жарту, а от як пройшла зимова сесія для студентів Ніжинської вищої школи, кому вдалося перетнути черговий рубікон і з яким результатом, свідчить відомість успішності студентів за результатами зимової сесії 2012 – 2013 навчального року. Отже, про очікувані й неочікувані результати надмірних зусиль мовою цифр...

На філологічному факультеті навчається найбільше студентів – 492, з них було допущено до складання сесії 490, які у повному складі з'явилися на сесію. Лише «відмінно» протягом сесії було в 18 студентів, «відмінно» і «добре» – 117 чоловік, лише «добре» – у 88 «філфаківців». «Змішані» оцінки отримали 145 чоловік, лише на «задовільно» спробувалися 34. «Незадовільно» отримали 88 студентів. Отже, відсоток успішності на факультеті становить 82,04%, відсоток якості – 45,51%. Середній бал за зимову сесію на факультеті становить 3,79.

Усі 328 студентів історико-юридичного факультету були допущені до складання зимової сесії, з них складало 326. Лише на «відмінно» – 15, на «добре» – 20, на «відмінно» і «добре» – 77. «Змішані» оцінки отримало 89 студентів, лише «задовільно» – 32. «Незадовільно» у зимову сесію отримало 93 студенти історико-юридичного факультету. Остання цифра суттєво вплину на показник успішності на факультеті, який становить 71,47%. Відсоток якості навчання складає 34,36%, середній бал – 3,63.

Усі 394 студенти одного з найскладніших за навчанням факультету іноземних мов були допущені та складали зимову сесію. З них лише «відмінно» у «заліковках» 11 студентів, «відмінно» і «добре» – у 77, лише «добре» – у 53. «Змішані» оцінки у 138 студентів, лише «задовільно» – у 48. Протягом сесії отримали «незадовільно» 67 студентів. Таким чином, відсоток успішності становить 82,99%, відсоток якості 35,79%. Середній бал – 3,76.

365 студентів на факультеті психології та соціальної роботи були

допущені до складання екзаменів та заліків. Студенти у повному складі з'явилися на сесію. Тільки на «відмінно» склав 31 студент, на «добре» – 52, на «відмінно» і «добре» – 69. «Змішані» оцінки отримало 115 студентів факультету, лише «задовільно» – 41, «незадовільно» отримали 57 студентів. Відсоток успішності на факультеті складає 84,38%, якість навчання – 41,64%. Середній бал, із яким студенти факультету завершили сесію, становить 3,75.

На природничо-географічному факультеті навчається 434 студенти, з них складало сесію 431: на «відмінно» склало 28, на «добре» – 24, на «відмінно» і «добре» – 122, «змішані» оцінки отримали 167 чоловік, «задовільно» – 25, «незадовільно» – 65. Отже, на факультеті відсоток успішності становить 84,92%, якості – 40,37%. Середній бал зимової сесії для студентів природничо-географічного факультету 3,81.

отримали 16, «незадовільно» – 48. Успішність на «фізматі» становить 82,02%, відсоток якості – 32,58%. Середній бал зимової сесії для «фізматівців» складає 3,77.

103 студенти факультету культури і мистецтв у повному складі складали сесію. Лише на «відмінно» сесію склало 12 студентів, на «відмінно» і «добре» – 22, на «добре» – 16. «Змішані» оцінки протягом сесії отримали 32 студенти факультету культури і мистецтв, лише «задовільно» – 13. «Незадовільно» протягом сесії отримало 8 чоловік. Таким чином, відсоток успішності становить 92,23%, відсоток якості навчання – 48,54%, середній бал – 4,11.

Загалом, в університеті, із 2387 студентів складало сесію 2376, з них лише на «відмінно» – 133, на «відмінно» і «добре» – 538, на «добре» – 268. «Змішані» оцінки отримало 802 студенти, лише «задовільно» – 209. Протягом зимової сесії «незадовільно» отримало 426 студентів. Таким чином, середній бал в університеті складає 3,76%, відсоток успішності – 82,7%, відсоток якості – 39,52%.

За успішністю першість має факультет культури і мистецтв (92,23%), другим є природничо-географічний факультет (90,4%), третій результат – у факультеті психології і соціальної роботи (84,38%).

Найвищий показник якості на факультеті культури і мистецтв, на другому місці – філологічний факультет, третій результат у факультеті психології і соціальної роботи. Найвищий середній бал на факультеті культури та мистецтв, на другій сходинці – показник природничо-географічного факультету, третє місце – у філологічного факультету.

Наталія Ландар

КОВАЛЬ КРИЩЕВОГО РЯДКА

У переддень весни всіх шанувальників поетичного слова Поліського краю облетіла радісна звістка: наш земляк, вихованець літературної студії славетного Гоголівського університету, відомий український письменник Леонід Никифорович Горlach (Коваленко) за свою книгу поезій «Знак розбитого ярма» відзначений Національною премією імені Тараса Шевченка в галузі літератури.

Леонід Горlach народився 4 квітня 1941 року у мальовничому поліському містечку Ріпки, яке вгніздилося серед зелені лісу на півночі області. Саме п'янке повітря лісу та кришталева прозорість поліських озер і річок подарувало Леоніду Коваленку міцне здоров'я, гарний фізичний гарт. Та й прізвище зобов'язувало бути міцним силою і духом, а козацька кров, що перейшла у спадок від пращурів, кликала до дії. Дитинство провів у селі Червоний Колодязь на Ніжинщині. Змалечку любив змагання: прудко бігав, добре стрибав, любив грати у футбол, волейбол, плавати. А тому був справжнім ватажком серед одноліток. У школі навчався добре, любив читати... Отож, коли настав час обирати вуз для здобуття освіти, вагався не став, відвіз документи до Ніжинського державного педагогічного інституту на філологічний факультет. Саме в літературній студії Гоголівського вузу, якою керував тоді молодий доцент Дмитро Сергійович Наливайко (нині відомий літературознавець, академік, доктор філологічних наук, лауреат Шевченківської премії) розквіт і огранився

письменницький талант юнака. Літературна студія Наливайка це яскрава сторінка в історії Ніжинської вищої школи. У ній гартувався не лише письменницький талант, тут гартувався дух і переконання молодих людей, їхнє розуміння і сприймання справді демократичних цінностей, любов до України. Саме з неї почали своє сходження на літературні вершини Євген Гуцало, Анатолій Давидов, Леонід Горlach, Володимир Мордань, Віктор Вовк та ще багато талановитих юнаків та дівчат. Саме тут, у Ніжині, розквіт поетичний талант Леоніда Горlachа, як неперевершеного лірика-романтика. У Ніжині він зустрічає не лише свою Музу, але й свою долю, свою дружину...

По закінченню вузу Леонід Горlach іде до війська, а потім поринає у вир журналістики. Він співпрацює з редакціями чернігівських газет, де ще відчувається молодечий творчий дух Євгена Гуцала та Володимира Дрозда. Друкує добірки віршів разом зі своїми побратимами по студії Дмитром Куровським та Петром Пулінцем. Та своїми літературними успіхами він завдячує ще одному вихованцю Ніжинського педінституту- Юрію Збанацькому, який переконав його залишити Чернівці і професійно зайнятися поезією.

Леонід Коваленко в студентські роки

Переїхавши до Києва, поет не полишає «журналістських хлібів», а згодом починає працювати в апараті Спілки письменників України. Роки проведені поряд з Олесем Гончаром, Павлом Загребельним, Юрієм Мушкетиком переорієнтували його поетичне мислення, зробивши його більш соціальним, філософсько-довершеним, що згодом спонукало письменника взятися за написання епічних творів.

Письменницька доля Леоніда Горlachа щаслива. Він автор понад сорока книг поезії, прози, публіцистики. Його письменницькі шляхи пролягли через усі республіки колишнього Радянського Союзу. Одну зі своїх публіцистичних книг він так і назвав «Від Дніпра до Амуру». Він щасливий тим, що достеменно не знає, скільки ж творів його опубліковано? Адже його вірші перекладалися майже на усі мови народів СРСР, а ще на польську, болгарську, чеську, словацьку, німецьку, французьку... Та хіба перелічиш!

У його творчому доробку книжки віршів та балад для дітей, повісті «Буран», «Золота пора», книги публіцистики «Магістраль віку», «Дальневосточное кольцо», книги літературно-критичних нарисів «Платон Воронько» та «Павло Усенко» і це далеко неповний перелік різних граней його літературного обдарування. Ми щиро вдячні йому за те, що він одним із перших розвинув в українській літературі жанр віршованого історичного роману. Його твори «Ніч у Вишгороді», «Слов'янський острів», «Чисте поле», «Перст Аскольда», «Руїна», «Мамай» стали віршованим підручником з історії України, в якому чесно, правдиво і, що головне, щиро і патріотично передано менталітет українського народу. Його «Мамай», на нашу думку, повинен стати предметом вивчення сучасних школярів. Тільки тоді ми зможемо говорити про національне самоусвідомлення та самоідентифікацію молоді.

Леонід Горlach лауреат низки міжнародних та всеукраїнських літературних премій. Добре відомий він і як перекладач. Поетичні переклади Леоніда Горlachа засвідчують про неабиякий талант дарувати українському читачеві незнайомого іншомовного поета.

Нова книга поета «Знак розбитого ярма» присвячена сьогоденню, сучасному життю-буттю України, її народу. Поет філософськи осмислює долю батьківщини. Його книга сповнена щемного болю за напівзнищеним українським селом, за людьми, у яких «ростуть між душами обніжки», за високу народну мораль, що гине. Своїм крицевим словом Поет хоче розбити моральні ярма, в які намагаються загнати український народ.

Вітаючи Леоніда Никифоровича з високою відзнакою, гідним професійним визнанням, хочеться побажати йому міцного здоров'я, козацького довголіття, творчої наснаги, невичерпності поетичного слова, сімейного затишку та достатку. З роси та води вам Майстре!

**Олександр Забарний, декан
філологічного факультету НДУ**

КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ – 90

Історія кафедри української мови сягає своїм корінням до пореволюційного квітня 1918 року. На засіданні конференції 10 (23) квітня розглядалися пропозиції Міністерства народної освіти, серед яких першими і найголовнішими були такі: 1) про утворення кафедр української мови, історії української літератури, історії України; 2) про перехід на викладання предметів українською мовою. У довоєнний час статус і назва кафедри зазнавали модифікацій.

Так, спочатку кафедра функціонувала у складі відділу української мови та літератури. 16 червня 1920 року була створена спеціальна комісія для проведення реформ в структурі Історико-філологічного інституту. Комісія дійшла висновку, що на базі одного вишу можна створити чотири інститути, проте їх було створено лише два: гуманітарний та фізико-математичний. У складі гуманітарного було чотири відділи, серед яких і української мови та літератури. Протягом червня 1920 року – вересня 1921 року вища школа в Ніжині мала назву Науково-педагогічний інститут.

Фактично до вересня 1922 року кафедр, у сучасному їх розумінні і статусі, не було. Лише 28 вересня 1922 року в Інституті народної освіти на об'єднаному засіданні предметних комісій було утворено вісім кафедр, серед яких була і мовознавча. Її очолив професор І.І.Семенов. Пізніше була створена Ніжинська науково-дослідна кафедра історії, культури і мови. Сама назва свідчить про те, що в ній було поєднано три царини, три ключові першооснови національного відродження та становлення. Хронологічно функціонування згадуваної кафедри збігається з процесами українізації. Ця кафедра була створена за зразком 54 інших, які вже функціонували в Україні, і складалася з чотирьох секцій, серед яких – української мови та літератури (завідувач – професор Є.А.Рихлик).

Згідно з декретами ВУЦВК УРСР від 27 липня і 1 серпня 1923 р. було проголошено рівність мов. В інституті була створена студентська комісія щодо українізації у складі Борисенка (голова), Одарченка (секретар), Кременчука, Кулінич, Оконенко та ін., яка розробила конкретні заходи популяризації української мови, пов'язані зі створенням українського драматичного гуртка, українського хору, студії української мови, кабінету української мови. Комісія запропонувала дирекції інституту 50% коштів, виділених на поповнення фондів бібліотеки, використати для придбання українськомовних книг.

У 1930 році Науково-дослідну кафедру закрили. Є.А.Рихлик намагався на основі секції української мови та письменства створити самостійну кафедру українознавства та славистики. Учений мріяв, щоб Ніжин став одним із центрів славистики в Україні, він запропонував досліджувати цікаві наукові проблеми: «Українсько-польські літературні взаємовідносини», «Слов'янські меншості УРСР», «Слов'янська енциклопедія» та інші. Усі ці плани не здійснилися, про що свідчить постанова сектора науки Народного комісарі-

ату освіти від 6 вересня 1930 р.

Із січня 1931 року посаду завідувача кафедри мовознавства обіймав професор І.Я. Павловський. Його наукові інтереси були досить широкими та цікавими. Учений опублікував низку праць, серед яких і «Питання про початок української мови і про становлення її в слов'янській родині». Кафедра мовознавства під керівництвом І.Я.Павловського функціонувала до 26 грудня 1933 року. Саме цього дня комісія, що перевіряла роботу кафедри мовознавства, кваліфікувала її керівника як «буржуазного націоналіста». Швидко ученого звільнили з роботи і вислали на поселення в Узбекистан. У 1934 році кафедру мовознавства об'єднали з кафедрою літератури, створивши кафедру мови й літератури (завідувачем кафедри у 1934-1935 рр. був О.Є. Яненко).

Кафедра української мови: 80-ті рр. XX ст.

У 1935 році здійснено розподіл кафедри мови та літератури. Завідувачем кафедри мови було призначено Г.О. Костенцького, а літератури – М.П. Сайка. Із 1936 року до початку війни та в 1971 – 1972 роках кафедру української мови очолював І.К. Чапля – український мовознавець і літературознавець, доктор філологічних наук (1966), професор (1968). У 1935-1939 роках І.К. Чапля поєднував обов'язки завідувача кафедри української мови і декана філологічного факультету. Переважна більшість мовознавчих праць І.К. Чаплі присвячена прислівникові. Серед них ґрунтовна монографія «Прислівники в українській мові» (1960). Увага мовознавця була зосереджена також і на граматичній природі словосполучень і фразеологізмів. Перу І.К. Чаплі належить і низка літературознавчих праць про творчість Т.Шевченка, І.Франка, Лесі Українки, М.Коцюбинського, М.Драгоманова, П.Грабовського та інших письменників. Видатний мовознавець писав новели та оповідання.

Повоєнна історія кафедри української мови починається з 1943 року. Ніжин звільнено 15 вересня, а 16 жовтня 1943 року відновлено роботу кафедри української мови. 15 листопада розпочалися заняття в студентських аудиторіях. На кафедрі в 1943-1944 н.р. працювали сім викладачів. Завідувачем кафедри з 16.10.1943 р. до 1947 р. була старший викладач Н.В.Сладківська. Упродовж 1948 і 1949 років кафедру української мови очолював старший викладач Д.Д. Герасименко. Мовознавець працював над проблемами роз-

витку гіпотаксичних конструкцій у різних жанрах української літературної мови XVII – початку XVIII століття.

Значний науковий потенціал кафедри української мови помітно зміцнюється впродовж 50-70-х років. Саме в цей період було захищено вісім кандидатських дисертацій, присвячених історії української мови, сучасній українській літературній мові, її стилістичному функціонуванню тощо. Так, у 1949 році захистив кандидатську дисертацію І.Г. Чередниченко, у 1950 – І.К. Чапля, у 1955 – Ф.Я.Середа, у 1958 – А.Д.Батурський, у 1962 – І.В.Сенчук, у 1963 – М.Г.Кишенько, у 1968 – Д.Д.Герасименко, у 1969 – О.Д.Неділько. Наукові зацікавлення членів кафедри згадуваних років досить широкі. Доцент І.В.Сенчук досліджував мовотворчість і мовомислення письменника Чернігівщини Олексія Десняка, доцент М.Г.Кишенько аналізувала особливості та специфіку конструкцій із придіслівним керуванням у сучасній українській літературній мові.

Упродовж 1950 – 1951 років кафедру очолював доцент І.Г.Чередниченко. У 1963 році мовознавець успішно захистив докторську дисертацію, активно працював над проблемами синтаксису складного речення. І сьогодні актуальні його монографія «Складно-підрядні речення в сучасній українській мові» (1959), низка праць, присвячених питанням стилістики («Нариси з загальної стилістики сучасної української мови» (1962), фразеології («Нариси з української фразеології» (1952). І.Г. Чередниченко автор посібника «Збірник вправ з сучасної української мови» для вищих навчальних закладів (1955 р., 1958 р., 1963 р.). В останні роки учений досліджував теорію віршування («Проблеми створення римословника Т.Шевченка»), римотвірні властивості мови.

Від 1954 до 1964 року завідувачем кафедри української мови був доцент Ф.Я. Середа. Мовознавець досліджував афіксальну систему іменників української мови в зіставленні із афіксальними системами російської й білоруської мов. У 1952 і 1953 роках кафедру української мови очолював доцент А.Д.Батурський. Наукові зацікавлення А.Д.Батурського стосувалися передусім мовотворчості українських письменників-сатириків та гумористів, проблем лексичної й фразеологічної вербалізації комічного.

Ім'я доцента О.Д.Неділько в україністиці пов'язують із досить цікавими й ґрунтовними етимологічними студіями з української мови й науковою українською антропонімією. Доцент Неділько О.Д. керувала кафедрою української мови в 1972 – 1973, 1976 – 1978 роках.

У вересні 1964 року кафедра української мови поповнилася двома доцентами, ученими Харківської лінгвістичної школи. А.В.Майборода та Л.І.Коломієць значно розширили наукові обрії кафедри, розпочавши досить плідну тридцятирічну наукову та навчально-методичну діяльність у Ніжинському педагогічному інституті імені Миколи Гоголя.

КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ — 90

А.В.Майборода, провідний історик української мови, продовжив свої наукові студії у цій царині. Грунтовні знання різних рівнів старослов'янської мови відображені в підручниках та посібниках для студентів вишів, опублікованих у видавництві «Вища школа». За підручником «Старослов'янська мова» із 1975 року розпочали навчання студенти всіх вишів України. Праця дістала високу оцінку не лише в Україні, а й за її межами. Болгарський професор Рум'яна Павлова зазначила: «Підручник А.В.Майбороди «Старослов'янська мова» своїми якостями значно перевищує більшість посібників, які з'явилися останнім часом і присвячені давньоболгарській мові». Витримали кілька видань навчальні посібники: «Збірник вправ з старослов'янської мови» (1962), «Історична граматики української мови: збірник вправ» (1988), «Старослов'янська мова: збірник вправ і завдань» (1992). Ці праці були підготовлені у співавторстві з Л.І.Коломієць, яка активно працювала над вивченням історії української мови. Доцент А.В.Майборода був співавтором підручника для вищих навчальних закладів «Порівняльна граматики української і російської мов» (1978 р., 1987 р., співавтори – М.А.Брицин та М.А.Жовтобрюх). Доцент А.В.Майборода очолював кафедру в 1964 – 1970, 1973 – 1975 роках.

Проблеми порівняльного вивчення української і російської мов були центром постійної уваги прекрасної Людини, мовознавця від Бога, академіка Ф.С.Арвата, який у співавторстві з професором Н.М.Арват опублікував у видавництві «Радянська школа» навчально-методичний посібник «Порівняльне вивчення російської та української мов у середній школі» (1989 р.). Академік Ф.С.Арват започаткував, очолив і постійно розвивав наукову школу, присвячену теорії та історії перекладу. Численні праці вченого, присвячені цій проблемі, дисертації аспірантів кафедри засвідчували, що академік Ф.С.Арват мав глибокі грані мовознавчої концепції, які заслуговують на глибоке і різнобічне дослідження на загальноукраїнському тлі. Не менш важливими в науково-педагогічній діяльності академіка Ф.С.Арвата були студії з вивчення історії української літературної мови. Цей академічний курс учитель учителів Ф.С.Арват, улюбленець студентської аудиторії, майстерно та з великим натхненням читав упродовж усього свого викладацького шляху.

У Ніжині чітко і виразно виявилися нові особливості наукового таланту Л.І.Коломієць – захоплення історичною фразеологією. Грунтовні напрацювання, концептуальні студії в цій царині, сформульовані й обґрунтовані теоретичні спостереження й висновки Л.І.Коломієць стали основою для докторської дисертації – «Фразеологія української мови другої половини XVI – першої половини XVII століть: Генезис і стилістичне використання», – яку вона успішно захистила в 1979 році й очолила кафедру української мови. Із 1981 року Л.І.Коломієць – професор. Здобутки навчально-методичної роботи

Л.І.Коломієць втілює в різноманітних публікаціях (підручниках, посібниках, статтях, методичних рекомендаціях тощо). Професор Л.І.Коломієць є співавтором колективної п'ятитомної праці «Сучасна українська літературна мова: Морфологія» (розділи «Прислівник», «Сполучник», «Частки» (1969 р.)), у співавторстві; а також підручників та посібників зі старослов'янської мови та історичної гра-

виписки інших вузів України (Лукач Світлана Панасівна, Бойко Вікторія Миколаївна, Бойко Надія Іванівна, Давиденко Лариса Борисівна).

Доцент Г.М.Чирва відомий науковій громадськості як провідний синтаксист кафедри, тонкий знавець усіх мовних рівнів, залюблений у поетичні барви рідного слова. Упродовж 1984 – 1987 років доцент Г.М.Чирва очолював колектив кафедри.

Склад кафедри на початку 2000-х

матики («Збірник вправ з старослов'янської мови» (1962 р., у співавторстві), «Історична граматики української мови: Збірник вправ» (1988 р., у співавторстві).

Діапазон наукових інтересів Л.І.Коломієць у цей період теж досить широкий. Її цікавлять сучасні та історичні явища: питання етимології, семантики, мови творів письменників, а також проблеми української мови та методики її викладання у вузі та в школі. Проте основна увага професора зосереджена передусім на історії мови. Провідною темою її досліджень було і залишилося фразеологічне багатство української мови, про що свідчать праці: «Історична фразеологія» – розділ «Фразеологія XIV-XV ст. Народнорозмовна і книжна фразеологія XVI – XVIII ст.» у книзі «Історія української мови: Лексика і фразеологія» (1983 р.); «З фразеології української ділової писемності XIV-XV ст.», «О фразеологических сочетаниях языка украинских актов XIV-XV веков», «Уваги до історичної фразеології у рукописній спадщині О.О.Потебні» та багато інших.

Л.І.Коломієць читає низку мовознавчих дисциплін. Крім улюблених – предметів історико-лінгвістичного циклу, – професор розробляє і викладає сучасну українську літературну мову, керує науковою роботою студентів, передає свій досвід молодим колегам, які поповнили склад кафедри в період, коли колектив очолювала Лідія Іванівна або працювала на посаді професора. На кафедрі розпочали свою трудову діяльність кращі випускники-відмінники Ніжинського педагогічного інституту, учні професора (Мойсієнко Анатолій Кирилович, Ілляшенко Марія Антонівна, Сірик (Пашенко) Валентина Михайлівна, Шелемеха (Вакулєнко) Галина Михайлівна, Зінченко Станіслав Віталійович, Пугач Валентина Миколаївна, Бережняк Валентина Миколаївна, Олещенко (Пасік) Надія Михайлівна, Бондаренко Алла Іванівна, Клипа Наталія Іванівна, Жук Тетяна Василівна, Топтун Володимир Михайлович), а також обраний за конкурсом доцент Чирва Гарік Михайлович та

викладач М.А.Ілляшенко відома як кваліфікований дослідник проблем морфології сучасної української літературної мови, старший викладач В.М.Пашенко – проблем фонетики сучасної української літературної мови, української діалектології, стилістики української літературної мови. Старші викладачі М.А.Ілляшенко та В.М.Пашенко підготували низку навчально-методичних посібників у співавторстві.

У 1994-1995 н. році для читання лінгвістичних дисциплін історичного циклу було запрошено провідного доцента кафедри російської мови В.Г.Коваленко, яка, працюючи на кафедрі української мови, опублікувала чотири навчально-методичні посібники: «Літературно-писемна мова Київської Русі (X-XI ст.)», «Стара українська літературна мова XIV-XVIII ст.» (2007 р.), «Нова українська літературна мова (I пол. XIX ст.)» (2009 р.), «Літературна мова XX ст.» (2005 р.) (у співавторстві із доц. С.В.Зінченко та ас. С.П.Шевченко).

Праці доцентів В.М.Бойко та Л.Б.Давиденко репрезентовані як низкою навчально-методичних посібників, окремі з яких опубліковано із грифом МОН України («Сучасна українська літературна мова: Морфемика. Словотвір» (2005 р., 2010 р.), «Морфологія сучасної української літературної мови» та ін., так і численними науковими розвідками, що стосуються різноаспектного аналізу фразеологічного багатства української мови. Перу доцентів В.М.Бойко та Л.Б.Давиденко належать оригінальні спостереження над структурно-семантичними особливостями фразеологічних одиниць з аніمالістичним компонентом, роллю фразеологічних значенсєвих планів у структурах субстантивних словосполучень, чинниками образно-семантичної фразеологізації словосполук у художньому мовленні, семантичними модифікаціями фразеологічних одиниць у художніх просторах, процесами градації фразеологічних одиниць як стилістичного засобу увиразнення художнього тексту, особливостями відтворення українських фразеологізмів російською мовою тощо. У статтях простежується новий підхід до національно маркованих мовних одиниць. Упродовж 1997 – 2001 років доцент В.М.Бойко керувала колективом кафедри.

Доцент В.М.Пугач відома науковій спільноті як дослідник синтаксичної системи сучасної української літературної мови, лексикології сучасної української літературної мови та етнолінгвістики. Сумлінно підготовлений посібник з української етнолінгвістики для студентів-філологів користується в лінгвістичних колах України великим попитом. Доцент В.М.Пугач вісім років працювала в середній загальноосвітній школі, вільно володіє польською мовою, неодноразово перебувала на стажуванні у Варшавському університеті.

КАФЕДРИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ — 90

Наукові зацікавлення доцента Г.М.Вакуленко стосуються передусім синтаксису сучасної української мови, проблемних питань синтаксичної системи сучасної української літературної мови, специфіки ділової української мови. Доцент Г.М.Вакуленко є співавтором численних навчально-методичних посібників для студентів-філологів педагогічних університетів, серед яких і «Збірник вправ із синтаксису сучасної української літературної мови» (2012 р.).

Доцент В.М.Бережний — авторка низки праць навчально-методичного характеру зі вступу до мовознавства, загального мовознавства, ділової української мови, діалектології української мови. Доцент В.М.Бережний у співавторстві з В.М.Пашенко підготувала декілька посібників для студентів-філологів про польську (2005 р.), південно-західну та південно-східну (2007 р.) макросистеми діалектних систем української мови. В.М.Бережний обстежує Прилуччину, Сосниччину, Новгород-Сіверщину та східно-польські райони. Згадані посібники уможливили оволодіння студентами методикою збирання діалектологічного матеріалу, засвоєння різноманітних особливостей мови окремих регіонів. Цікавою є монографічна праця «Визначні українські діалектологи» (2007 р.). Доцент В.М.Бережний сім років працювала в середній загальноосвітній школі, десять років заступником декана з навчально-методичної та наукової роботи.

Проблеми текстознавства, лексичної семантики, лінгвістичного аналізу тексту знайшли відображення в ґрунтовних працях доцента Н.М.Пасік, яка розробляє й забезпечує викладання цілої низки різнопланових дисциплін. Вступ до мовознавства, лінгвістичний аналіз тексту, текстознавство, логіка і методи логічного аналізу тексту, технічне редагування, редакторський аналіз і правка, спецкурс «Актуальні проблеми лексичної семантики» — це ще не повний перелік навчальних предметів, що їх викладає доцент Н.М.Пасік, працюючи на кафедрі з 1991 року. Одноосібні навчально-методичні посібники («Лінгвістичний аналіз художнього тексту» (2003 р.), «Лінгвістичний аналіз художнього тексту: хрестоматія» (2007 р.), «Робочі зошити з текстознавства» (2009 р., 2011 р.) та ін.) користуються авторитетом в лінгвістичних колах України, у студентських аудиторіях. Доцент Н.М.Пасік три роки працювала в середній загальноосвітній школі.

У різні часи на кафедрі працювали доценти С.П.Лукач, А.І.Бондаренко, В.Ю.Гальчук, Т.В.Жук, асистент В.М.Топтун, які склали науковий підмурівок для спорідненої кафедри — методики викладання української мови та літератури. Отже, кафедра зіграла вирішальну роль, ставши своєрідним науковим донором, оскільки на кафедру методики перейшли працювати три кандидати філологічних наук, а з ними передано й загальноузовіський курс «Українська ділова мова». У центрі уваги згадуваних мовознавців були проблеми культури української мови та методики викладання української мови в школі. Праці доцента С.П.Лукача «Говорим і читаєм по-українски» (1998 р.), А.І.Бондаренко «Культура ділового мовлення: Навчально-методичний посібник» (2000 р.) відповідають загальнодидактичним і специфічно-методичним принципам навчання: науковості, доступності, систематичності,

перспективності, зв'язку теорії з практикою.

Наукові інтереси доцента Н.І.Клипи стосуються лексичного багатства сучасної української літературної мови, зокрема її стилістичного різнобарв'я, специфіки ділової української мови. Окремі праці пов'язані з проблемами морфології української мови, культури українського мовлення.

Доцент О.В.Банзерук працює над важливими аспектами стилістики української мови, особливостями ділового українського мовлення.

Науковий потенціал кафедри зміцнюється. Так, у 2004 році захистила кандидатську дисертацію випускниці аспірантури А.М.Василенко (Кайдаш), яка забезпечує викладання дисциплін «Історія видавничої та друкарської справи», «Шрифтознавство», «Практикум з української мови». У монографії «Міфологеми в українському романтичному просторі» (2010 р.) дослідниці на багатому фактичному лексичному матеріалі, ретельно дібраному з творів українських письменників-романтиків, обґрунтовує теоретичні засади розуміння основних категорій міфологем, характеризує й кваліфікує міфологічні номінації як умовно словникові та текстоцентричні одиниці, що передбачає врахування особливостей їхньої семантики та функціонування в художньому тексті. Доцент А.М.Кайдаш опублікувала низку важливих навчально-методичних посібників у співавторстві («Міфологічна лексика української мови: Навчальний по-

сібник для студентів філологічних спеціальностей. — Ч. 1 (2005 р.), Ч. 2 (2007 р.), «Сам собі вчитель: Збірник диктантів для студентів філологічних спеціальностей» (2005 р.), «Сам собі вчитель: Збірник диктантів новітнього зразка. — 2-ге вид., випр. і доп. (2007 р.). Два останні навчально-методичні посібники опубліковано з грифом МОН України.

Плідна наукова діяльність академіка Ф.С.Арвата та доктора філологічних наук, професора Л.І.Коломієць уможливила відкриття в 1994 році аспірантури на кафедрі української мови Ніжинського педагогічного інституту за фахом українська мова. Першими аспірантами кафедри стали кращі випускники-відмінники вишу — асистенти С.В.Зінченко та Н.М.Пасік, які успішно і вчасно захистили кандидатські дисертації.

До роботи на кафедрі за сумісництвом або для читання спецкурсів залучалися провідні вчені України — академік, доктор філологічних наук, професор А.П.Грищенко, доктор філологічних наук, професор М.Я.Плющ, доктор філологічних наук, професор Н.І.Тоцька, доктор філоло-

гічних наук, професор В.Ю.Франчук та ін. Великих зусиль докладав академік А.П.Грищенко, випускник Ніжинської вищої школи 1958 року, для формування і розвою наукових шкіл в Україні. Учений підготував п'ятьох докторів і кілька десятків кандидатів філологічних наук. Академік за сумісництвом працював на кафедрі української мови Ніжинської вищої школи випродовж десяти років (1996 — 2006). Якісний склад кафедри української мови сьогодні — це результат багаторічної, сумлінної і копіткої праці професора А.П.Грищенка як наукового консультанта, наукового керівника, опонента, голови спеціалізованої вченої ради, завідувача кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Це вияв глибокої любові до своєї альма матері, до міста своєї юності. Для кафедри української мови Ніжинського вишу Арнольд Панасович підготував доктора філологічних наук та чотирьох кандидатів наук. Під керівництвом Арнольда Панасовича свого часу захистили кандидатські дисертації А.К.Мойсієнко (1983 р.), Н.І.Бойко (1984 р.), Г.М.Вакуленко (Шелемеха) (1996 р.), Т.М.Сидоренко (2005 р.). Ніжинські філологи щиро вдячні славному землякові, вони горді з того, що мали честь і щастя спілкуватися з визначним мовознавцем, Ученим, що має свій виразний науковий почерк, який легко можна ідентифікувати. Учитель учителів, лінгвіст «милість Божою» мав досить широкі грані мовознавчої концепції, був ученим широкого діапазону. Під керівництвом академіка А.П.Грищенка створено підручник для студентів-філологів педагогічних університетів «Сучасна українська літературна мова», який витримав три видання (1993 р., 1997 р., 2002 р.) і користується в широких лінгвістичних колах України величезним авторитетом і попитом.

Без виплеканих академіком А.П.Грищенком, професором М.Я.Плющ, професором Л.І.Коломієць учнів кафедри української мови (та не тільки мови, а й методики викладання української мови та літератури) не мала б сьогодні такого рясного грона кандидатів наук, не змогла б реалізовувати великі творчі задуми й вибудовувати такий важливий і необхідний у викладацькій праці і справжній науці зв'язок поколінь.

Кафедра української мови підтримує тісні зв'язки з багатьма відділами Інституту української мови НАН України, кафедрою української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кафедрою української мови Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г.Короленка. Завдяки підтримці члена-кореспондента НАН України В.В.Німчука та професора П.Ю.Гриценка на базі кафедри української мови відкрито Львівський науковий центр з історії українського мовознавства. На базі кафедри спільно зі згадуваними провідними науковими центрами проходять щорічні міжнародні та всеукраїнські конференції.

Отже, кафедра української мови Ніжинської вищої школи пройшла чималий і складний шлях свого становлення і розвитку. Колектив кафедри активно працює над вивченням актуальних проблем українського мовознавства. ґрунтовні дослідження членів кафедри сприяють розвою лінгвістичної думки в Україні та за її межами.

Надія Бойко, професор кафедри української мови

Сучасний колектив мовознавців кафедри

*Людмила Литвиненко, головний
бібліотекар*

«ХТО ТАКІ СПРАВЖНІ ЧОЛОВІКИ?»

Если, путь прорубая отцовским мечом,
Ты соленные слезы на ус намотал,
Если в жарком бою испытал, что почем
Значит, нужные книги ты в детстве читал.

«Баллада о борьбе» В.Высоцкий

бувся у День закоханих. У ньому брали участь студенти всіх семи факультетів нашого вузу. Переходячи від одного конкурсу до іншого, хлопці розкривали різні грані власної особистості. Журі та глядачі мали змогу оцінити і фізичну форму, і почуття гумору, і спроможність

працювати в команді, й інтелектуальні здібності конкурсанти. І все це у формі яскравого та цікавого шоу, яке підготували фахівці культурно-дозвілєвого центру університету (керівник – Кириченко І.М.) та викладач кафедри музичної педагогіки та хореографії Серякова А. В.

Звичайно, оцінювати, а тим більше визначати переможця, було важко. Бо як, наприклад, можна було порівняти гарного гатунку кавеєнівський гумор Іванюка Сергія, студента історико-юридичного факультету, з пристрасною музичною композицією «Бель» Рожнова Владислава, що навчається на факультеті культури та мистецтв. Такими ж різними, але

однаково захоплюючими були й шалений рок-н-ролл Винника Володимира, студента факультету іноземних

У світі не так уже й багато «вічних запитань», відповіді на які шукають тисячоліттями. Одне з них: що таке справжній Чоловік? Різні епохи, різні країни, різні верстви суспільства висуюють свої еталони справжнього чоловіка, іноді абсолютно протилежні: від середньовічного лицаря «без страху и упрека» до чиказького гангстера 20 років ХХ століття з власним поняттям про добро і зло.

Наше сьогодення також формує образ ідеального Чоловіка, спираючись на сучасну мораль, етику та, як не дивно, моду. Та глибоко переконані, що є одне, мабуть, стрижневе слово, що об'єднує всіх справжніх чоловіків – Гідність. Це, чи не єдине, чому не вчать, що не передають, не здобувають у процесі праці, що неможна придбати або заслжити. Гідність або є, або її немає.

І на превелике щастя серед сучасних представників чоловічої статі нашого університету є гідні чоловіки. У цьому можна було переконатися на цьогорічному традиційному заході « Містер університет 2013», який від-

мов, та авторський реп Карпенка Олега з природничо-географічного факультету.

Усе ж переможця у цій гідній боротьбі було визначено. Ним став Винник Володимир. Та, на мій погляд, кожен, хто спромігся вийти на сцену, розкрив частину свого цікавого різнокольорового внутрішнього світу, гідний звання Справжнього Чоловіка.

А все ж таки вони є, Чоловіки з великої літери, і багато серед них Наших, студентів Ніжинського університету.

Анна Парубець, провідний фахівець музейного комплексу НДУ

ALMA MATER

Засновник — колектив Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя

Газета виходить українською мовою раз на місяць окрім липня і серпня. Обсяг 2 друкаркуш.
Тираж 900 примірників.
Свідчення про державну реєстрацію ЧГ 442-91ПР

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова редакційної ради — Олександр Забарний

Редактор: Наталка Ландар

Члени ради: Григорій Самойленко, Віталіна Скороход, Анна Парубець, Ірина Кириченко, Роман Приходько, Ірина Панченко

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ: 16602, м.Ніжин Чернігівської обл., вул. Крапив'янського, 2, університет, новий корпус, кімната № 213, внутрішній телефон 10-39, email: almamater.ndu@gmail.com

Комп'ютерна верстка, набір та макетування: Наталка Ландар

Віддрукована у Видавництві НДУ імені М.Гоголя
Замовлення №25